



Olsztyn, dnia 12 maja 2009 r.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA w OLSZTYNIE
ul. Artyleryjska 3e
10-950 OLSZTYN
tel./fax (0-89) 527-28-24, 534-94-00

P/09/170
LOL-410-10-01/09

Pani
Barbara Zalewska
Warmińsko-Mazurski
Wojewódzki Konserwator
Zabytków

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie przeprowadziła w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Olsztynie („Urzędzie”) kontrolę sprawowania przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ochrony i nadzoru nad zabytkami nieruchomymi, w latach 2004-2008.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 5 maja 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do treści art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków („WKZ”) w zakresie objętym kontrolą, pomimo stwierdzenia nieprawidłowości, dotyczących zwłaszcza udzielania pozwoleń na roboty budowlane przy zabytkach lub w ich otoczeniu.

Według stanu na dzień 8 kwietnia 2009 r., w wojewódzkiej ewidencji zabytków ujętych było 28.526 zabytków nieruchomych, z których 4.487 wpisano do rejestru zabytków woj. warmińsko-mazurskiego. Kontrolą NIK objęto 8 obiektów będących własnością

publiczną, tj. dwory w Marwicy (gm. Rychliki), Popowej Woli (gm. Dźwierzuty), Lichtajnach (gm. Ostróda), Różewcu (gm. Węgorzewo) i w Olsztynie przy ul. Trackiej, a także pałac z oficyną i parkiem w Karkajnach (gm. Orneta) oraz zespół dworsko-parkowy w Zagajach (gm. Lelkowo) i zespół zamkowy w Ełku.

Wszystkie ww. zabytki ujęte zostały w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, założono im karty ewidencyjne, które zawierały dane wymagane § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem². Zabytki te, na podstawie ostatecznych decyzji administracyjnych wydanych przez WKZ, zostały także wpisane do rejestru zabytków. Zakres danych w rejestrze był jednak niezgodny z niektórymi wymogami §4 ust. 1 ww. rozporządzenia. I tak, m.in.:

- we wszystkich przypadkach, dane zawarte z rubryce „zakres ochrony” odbiegały od treści rozstrzygnięć zawartych w decyzjach, a ponadto we wpisach tych nie podano nazwy własnej jednostki ewidencyjnej i jej numerycznego identyfikatora w krajowym rejestrze urzędowym podziału terytorialnego kraju,
- wpisy dotyczące czterech zabytków nie zawierały danych dotyczących nazw obrębów ewidencyjnych oraz numerów działek, na których zlokalizowane są te zabytki,
- we wpisach dotyczących trzech obiektów nie odnotowano danych dotyczących ich właścicieli lub posiadaczy.

Według wyjaśnień kierownika Wydziału ds. Rejestru Zabytków Urzędu, niekompletne wpisy dotyczyły wyłącznie zabytków wpisanych do rejestru przed wejściem w życie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i wynikały z konieczności przepisania całego rejestru zabytków po jej wejściu w życie. Postanowiono wówczas o wprowadzeniu do nowo zakładanego rejestru minimalnego zakresu danych, tak aby wszystkie obiekty zostały w nim ujęte, co umożliwiłoby prowadzenie go na bieżąco.

Badanie 24 spośród 237 wpisów (10%) dokonanych w księdze rejestru zabytków nieruchomości w latach 2004-2008 wykazało, że wpisy te faktycznie zawierały wszystkie dane określone w §4 ust. 1 ww. rozporządzenia w sprawie prowadzenia rejestru zabytków.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1071 ze zm.

² Dz. U. Nr 124, poz. 1305

Wbrew obowiązkowi określonymu w art. 9 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, WKZ nie wnioskował do sądu o ujawnienie w księgach wieczystych wpisania do rejestru 6 zabytków pomimo, iż od wydania decyzji o wpisie do rejestru upłynęło od 5 do 20 lat. Należy jednak zauważyć, że ograniczona intensywność dokonywania tych ujawnień (w tym obejmujących zabytki wpisane do rejestru w latach minionych) uwarunkowana była stosunkowo niskim budżetem Urzędu. Do ujawnień niezbędne są bowiem aktualne wypisy i wyrisy z rejestru gruntów, za uzyskanie których Urząd musi ponosić opłaty.

Analiza dokumentacji postępowań administracyjnych dotyczących 8 pozwoleń udzielonych przez WKZ na roboty budowlane przy 6 zabytkach lub w ich otoczeniu wykazała m.in., że w 3 postępowaniach do Urzędu wpłynęły niekompletne wnioski o udzielenie pozwolenia na roboty budowlane. Nie zawierały one bowiem danych dotyczących przewidywanego terminu rozpoczęcia i zakończenia robót, wymaganych § 3 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych³. Mimo to, wnioskodawcy nie zostali wezwani do uzupełnienia wniosków, co spowodowało, że wydane pozwolenia także nie zawierały tych danych. Było to niezgodne § 5 ust. 1 pkt 5 ww. rozporządzenia. Pozwolenie na roboty budowlane przy dworze w Lichtajnach udzielone zostało natomiast na wniosek podmiotu będącego autorem dokumentacji projektowej robót budowlanych, co było niezgodne z art. 36 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przepis ten stanowi, że pozwolenia wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku.

Stwierdzono też, że postanowieniem wydanym na podstawie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁴ WKZ, na wniosek biura projektowego, dokonał uzgodnienia dokumentacji projektowej remontu i zmiany sposobu użytkowania budynku dworu w Popowej Woli. Działanie takie wykroczało poza kompetencje organu, gdyż ani przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ani też przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁵ nie uprawniają do tego WKZ.

³ Dz. U. Nr 150, poz. 1579

⁴ Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.

⁵ Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 ze zm.

Spośród zabytków objętych kontrolą NIK, w latach 2004-2008 żaden nie został przez Urząd skontrolowany w ramach nadzoru konserwatorskiego. W tym okresie przeprowadzono kontrole 281 zabytków nieruchomych, a zatem w ciągu pięciu lat skontrolowano zaledwie 6,25 % zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru (przeciętnie 1,25% w ciągu roku). Według wyjaśnień WKZ wynikało to zarówno z ograniczeń kadrowych w Urzędzie (zbyt mała liczba pracowników w stosunku do liczby załatwianych spraw oraz duża fluktuacja kadr ze względu na niskie zarobki) jak i finansowych (niewystarczający budżet na zakup paliwa do samochodów służbowych).

W okresie objętym kontrolą WKZ wywiązywał się z obowiązku zgłaszania uwag i wniosków konserwatorskich, a następnie uzgadniania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, opracowywanych dla terenów, na których znajdowały się zabytki objęte kontrolą NIK. Zgodnie z art. 27 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na pisemny wniosek właściciela lub posiadacza zabytku przedstawiano też zalecenia konserwatorskie, określające m.in. sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich. Realizując natomiast obowiązek określony w art. 87 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, WKZ zaopiniował programy opieki nad zabytkami sporządzone przez Prezydenta Miasta Olsztyna oraz Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Pozostałe jednostki samorządu terytorialnego, na terenie których usytuowane są zabytki objęte kontrolą NIK, nie występowały do Urzędu o zaopiniowanie gminnych programów opieki nad zabytkami.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Niezwłoczne uzupełnienie brakujących danych we wpisach w rejestrze zabytków.
2. Podjęcie działań zapewniających zintensyfikowanie ujawniania w księgach wieczystych faktu wpisania zabytku do rejestru.
3. Wydawanie pozwoleń na roboty budowlane przy zabytkach lub w ich otoczeniu na podstawie kompletnych wniosków właścicieli lub posiadaczy tych zabytków.
4. Zaniechanie uzgadniania dokumentacji projektowej robót budowlanych przy zabytkach.
5. Podjęcie działań zmierzających do zwiększenia liczby kontroli zabytków w ramach nadzoru konserwatorskiego.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków zawartych w niniejszym wystąpieniu bądź o działaniach podjętych w celu realizacji tych wniosków lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie, do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.